

Enheten för handel och tekniska regler

Välj ett objekt.

2023-02-15 Dnr 2022/01974-2

Justitiedepartementet

Kommerskollegiums synpunkter på Europeiska kommissionens förslag till nytt direktiv om produktansvar och direktiv om skadeståndsansvar gällande artificiell intelligens

Er referens: Ju2022/03499

Kommerskollegium ansvarar för frågor som rör utrikeshandel, EU:s inre marknad och handelspolitik. Kommerskollegiums uppdrag är att verka för frihandel. Det innebär att vi verkar för fri rörlighet på den inre marknaden och för liberaliseringar av handeln mellan EU och omvärlden samt globalt. Myndigheten har tagit del av ovanrubricerade remiss och vill lämna följande synpunkter:

Vi ställer oss positiva till en ansats som ämnar att främja trygg användning av AI beaktande innovation och hållbar utveckling och med syfte att motverka regulativ fragmentering och handelshinder. Då utnyttjandet av AI innovation ständigt ökar ser vi att det är av yttersta vikt att regleringen på den inre marknaden skapar tydlighet och på ett balanserat sätt beaktar handelsaspekterna i själva regleringen av AI och i produkt -och skadeståndsansvar kopplat till AI.

Kommerskollegiums bedömning är att förslagets största utmaning är att faktiskt redogöra sambanden mellan de två remitterade förslagen, och mellan förslagen och andra befintliga och kommande regleringar på området. Ett exempel är hur förslaget till nytt direktiv om skadeståndsansvar förhåller sig till förordningen (EU) 2022/2065.¹ Det är viktigt också för att kunna bedöma om skadeståndansvaret blir rättvist och balanserat för marknadens aktörer.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 av den 19 oktober 2022 om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av direktiv 2000/31/EG (förordningen om digitala tjänster).

Vår bedömning är att digital reglering rent allmänt är extremt komplext och ökar dessutom markant de regulativa skyddshänsynen som träffar en individuell vara med inbyggd digital teknik (produktsäkerhet, cybersäkerhet, motståndskraft, personlig integritet). Vår dialog med näringslivet vittnar också att AI:s olika användarfall kan ha olika konsekvenser för olika konsumenter och användare. Likväl är AI innovationen i sig svår att kontrollera och således mer utmanande att reglera och standardisera.

Även sårbarheter kopplat till digital innovation och AI i industriella varor kan materialiseras olika – allt ifrån ”den mänskliga faktorn” i hantering av en vara eller tjänst som baseras på AI till oförutsedda effekter (av t.ex. mjukvaruuppdatering) till risker som materialiseras av komplexa leverantörskedjor där en stor mängd aktörer kan påverka en och samma mjukvara till avsiktliga sårbarheter (t.ex. cyberattacker).

Vår bedömning är att många företag fortfarande saknar kunskap om att deras innovation (t.ex. AI-applikation inom hälsa) kan falla inom ramen för reglerat område (t.ex. och att produkten kräver en riskbedömning eller ett kvalitetssystem för att sätta varan på marknaden). En utvecklare av en AI-baserad mjukvara kanske inte ens har kunskap hur algoritmen som används kommer att utveckla sig eller om den ska vara låst vid marknadstillträde i en viss produkt.²

Det ansvar som beskrivs i de två förslagen dvs., skada som beror på "ett AI-systems uteffekt eller underlåtenhet att producera en utdata när utdata borde ha producerats" eller produktansvar för vissa "säkerhetsbrister" är mycket svårtolkade i förhållande till annan befintlig varureglering.

Som även förslagen redogör har flertalet regulativa verktyg tagits fram för att adressera mjukvara t.ex., inom sektorer (t.ex. medicinteknik) och digital innovation självkörande fordon. Osäkerheter som påverkar AI och dess användning, och som beaktas i förslagen, är dock långt från fullt utredda (bl.a. tillgång till data för användarfallet på olika marknader där tillgången till tillförlitliga data kan vara begränsad).

Förslagen som presenteras med konsekvensbedömningar ger sken av kontrollerbarhet när det gäller produkt- och skadeståndsansvar, som vi

² Se Kommerskollegium, *Innovation, AI, Technical Regulation and Trade. Questioning the Invisible Hand in the Digital Economy*, 2023.

tolkar det, baserat på annan utpekad lagstiftning kopplat till varor och AI. Det viktiga torde vara skyddet som byggs upp för användaren/konsumenten via dessa akter men samtidigt bör även lagstiftningen som åläggs företagen för att lagligen saluföra AI-baserade lösningar vara noggrant genomtänkt, från regelgivning till tillsyn.

En av motiveringarna till förslaget är att motverka regelfragmentering. I förslaget till direktiv om skadeståndsansvar och AI däremot får MS behålla eller anta regler som är mer förmånliga för sökanden. Här kan vi se en risk att länder fortfarande antar egna regler, och att företagen fortfarande måste förhålla sig till olika nivåer av skydd i olika MS. Det kan möjligen eventuellt också leda till någon form av ”forum shopping” där aktörer väljer att väcka talan i medlemsstater där reglerna är mer gynnsamma.

Samtidigt som förslagen tar berättigat fasta på oron för skadelidande, är frågan om själva regleringen av AI i industriella varor är sådan att den medger spårbarhet, kontrollerbarhet, verifierbarhet i varulagstiftning och tillsyn och således medger bevis för leverantörsskyldigheter som efterfrågas i förslagen (allt från att ha uppfyllt kraven i AI akten till att verkligen definiera ansvarig till skadan relaterat till ett AI system när produkt med säkerhetsbrister köps utanför EU). Utifrån den information vi fått från näringslivet och myndigheter saknas det fortfarande kunskap och verktyg att effektivt hantera digitala sårbarheter i produkter (företag som myndigheter) men också mekanismer för effektiv tillsyn.

Från ett handels och innovationsperspektiv vill Kommerskollegium lyfta att det är viktigt att regleringen av skadeståndsansvar går hand i hand med regleringen av AI i olika produkter. Vår ansats är att själva sektorsspecifika produktregleringen, inklusive kopplade horisontella digitala regleringar såsom AI-regleringen, cyberregleringar mm bör först förtydligas då dessa innehåller fortfarande många osäkerheter - i dagsläget kan osäkerheterna bidra till en ojämn spelplan på marknaden också i förhållandet till skadeståndsvar.

Ärendet har avgjorts av Vikarierande enhetschefen Linda Bodén i närvaro av ämnesrådet Heidi Lund, föredragande. I ärendets beredning har utredarna Karin Atthoff, Hanna Pettersson och Catherine Persson deltagit.

Stockholm som ovan,

Linda Bodén
Vikarierande enhetschef

Heidi Lund
Ämnesråd